

Spis treści

I. WPROWADZENIE	11
II. DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA I PREWENCYJNA — INFORMACJE OGÓLNE	15
1. Wstęp	17
2. Kontrole	17
3. Decyzje inspektorów pracy	18
4. Decyzje nakazujące zaprzestanie prowadzenia działalności	18
5. Decyzje dotyczące wypłaty wynagrodzenia lub innego świadczenia	20
6. Decyzje dotyczące wpisu do ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze	20
7. Odwołania od decyzji organów Państwowej Inspekcji Pracy	20
8. Skargi na postanowienia i decyzje organów PIP	21
9. Informacja dotycząca prowadzenia egzekucji administracyjnej	21
10. Wystąpienia inspektorów pracy	22
11. Polecenia	23
12. Kontrole zakończone odebraniem oświadczenia od podmiotu kontrolowanego	23
13. Wykroczenia przeciwko prawom pracownika	24
14. Zawiadomienia prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa	25
15. Powództwa o ustalenie istnienia stosunku pracy	26
16. Skargi i wnioski	26
17. Porady prawne i techniczne	28
18. Rejestracja zakładowych układów zbiorowych pracy	29
19. Spory zbiorowe	30
20. Wydawanie zezwoleń na wykonywanie pracy lub innych zajęć zarobkowych przez dzieci	32
21. Opiniowanie wniosków dot. wydania zgody na wyłącznie elektryczne oświetlenie pomieszczeń pracy lub na ich lokalizację poniżej poziomu otaczającego terenu	32
22. Orzeczenia o dopuszczeniu statków żeglugi śródlądowej do eksploatacji	35
23. Sprawdzanie poprawności informacji – składanych do ZUS przez płatników składek – zawierających dane do ustalenia składki na ubezpieczenie wypadkowe	35
24. Wnioskowanie do ZUS o podwyższenie składki na ubezpieczenie wypadkowe	35
25. Kontrole pracodawców, którym podwyższono składkę na ubezpieczenie wypadkowe	36
26. Pisma o charakterze informacyjno-prewencyjnym	36
III. BADANIE OKOLICZNOŚCI I PRZYCZYN WYPADKÓW PRZY PRACY	43
IV. WYNIKI KONTROLI UJĘTYCH W PROGRAMIE DZIAŁAŃ DŁUGOFALOWYCH NA LATA 2010–2012	53
1. Budownictwo	55
A. Kontrole prac budowlanych, w tym rozbiórkowych	55
B. Kontrole dot. budowy i remontów dróg	58
C. Kontrole czasu pracy w budownictwie	61
D. Kontrole wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy w budownictwie	63
E. Nadzór inwestycji związanych z EURO 2012	66
2. Wzmoczony nadzór nad zakładami charakteryzującymi się największym nasileniem zagrożeń zawodowych	67
3. Transport drogowy – kontrole czasu prowadzenia pojazdu, przerw i czasu odpoczynku oraz czasu pracy kierowców	71
V. WYNIKI KONTROLI UJĘTYCH W PLANIE ROCZNYM	77
1. Podmioty lecznicze – kontrole wybranych zagadnień prawa pracy	79
2. Przestrzeganie przepisów o czasie pracy w podmiotach należących do sektora bankowego oraz zakładach innych branż	83
3. Wynagrodzenia i inne świadczenia ze stosunku pracy	87
A. Kontrole wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy w zakładach różnych branż	87

B. Kontrole wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy w podmiotach należących do sektora bankowego	91
4. Kontrole placówek handlowych (wielkopowierzchniowych, innych)	93
A. Prawna ochrona pracy	93
B. Bezpieczeństwo i higiena pracy	96
5. Kontrole bezpieczeństwa pracy i prawnej ochrony pracy w zakładach średnich (50–249 pracujących) i dużych (250 i więcej pracujących)	99
A. Prawna ochrona pracy	99
B. Bezpieczeństwo pracy	101
6. Kontrole zapewnienia bezpiecznych warunków pracy w zakładach nowo powstałych	103
7. Bezpieczeństwo i higiena pracy w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi (transport, unieszkodliwianie), ze szczególnym uwzględnieniem narażenia pracowników na działanie szkodliwych czynników biologicznych	105
8. Kontrole przestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy w przedsiębiorstwach zajmujących się wytwarzaniem energii elektrycznej w elektrowniach wodnych	108
9. Kontrole zakładów, w których z przyczyn wynikających z cech miejsca pracy, urządzeń lub używanych substancji i mieszanin może wystąpić atmosfera wybuchowa	110
10. Działania kontrolno-prewencyjne w wybranych zakładach branży naftowej	113
11. Kontrole podziemnych zakładów górniczych, ze szczególnym uwzględnieniem wewnętrznych jednostek organizacyjnych, w których notowana jest największa liczba wypadków	114
12. Przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy w podmiotach gospodarczych świadczących prace w ruchu podziemnych zakładów górniczych	117
13. Bezpieczeństwo pracy przy pozyskiwaniu i zrywce drewna	119
14. Zarządzanie bezpieczeństwem w małych zakładach (do 50 pracujących), w których wystąpiły wypadki przy pracy	122
15. Wymagania zasadnicze i minimalne	126
A. Kontrole spełniania wymagań minimalnych dla maszyn do przetwórstwa tworzyw sztucznych	126
B. Kontrole spełniania wymagań zasadniczych dla maszyn, urządzeń, środków ochrony indywidualnej i wyrobów pirotechnicznych – nadzór rynku	128
16. Przestrzeganie przepisów dotyczących zatrudniania osób niepełnosprawnych	131
17. Legalność zatrudnienia	137
A. Kontrola legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej obywateli polskich	137
B. Kontrole legalności zatrudnienia, innej pracy zarobkowej oraz wykonywania pracy przez cudzoziemców	144
C. Przestrzeganie przez agencje zatrudnienia przepisów <i>ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy</i>	152
D. Przestrzeganie przepisów prawa wobec pracowników tymczasowych	156
VI. EFEKTY DZIAŁALNOŚCI KONTROLNEJ	161
VII. DZIAŁALNOŚĆ PREWENCYJNA ORAZ PROMOCJA OCHRONY PRACY	165
1. Program informacyjno-promocyjny w budownictwie	167
2. Program informacyjno-promocyjny: „Czas pracy a wypadki drogowe”	170
3. Program informacyjno-prewencyjny dot. dostosowania do minimalnych wymagań w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy – maszyn do przetwórstwa tworzyw sztucznych	171
4. Zarządzanie bezpieczeństwem pracy – prewencja wypadkowa	172
5. Kampania informacyjna „Stres i inne czynniki psychospołeczne związane z pracą”	174
6. Program informacyjno-promocyjny „Ochrona pracy w rolnictwie indywidualnym”	174
7. Program edukacyjny „Kultura bezpieczeństwa”	177
8. Program prewencyjny dla mikrozakładów „Zdobądź dyplom PIP”	178
9. Kampania informacyjna „Poznaj swoje prawa w pracy”	179

10. Konkursy, nagrody Głównego Inspektora Pracy, udział w targach, działalność wydawnicza i szkoleniowa	181
VIII. DZIAŁALNOŚĆ WEWNĄTRZORGANIZACYJNA	185
1. Szkolenia kadry PIP oraz działalność OS PIP we Wrocławiu	187
2. Informatyzacja PIP	189
IX. WSPÓŁPRACA KRAJOWA I MIĘDZYNARODOWA	191
1. Współdziałanie PIP z organami administracji publicznej, organami nadzoru nad warunkami pracy oraz innymi instytucjami działającymi w sferze ochrony pracy	193
2. Współpraca międzynarodowa	196
X. OCENA ROZWIĄZAŃ PRAWNYCH, WNIOSKI LEGISLACYJNE ORAZ OPINIOWANIE PROJEKTÓW AKTÓW PRAWNYCH	201
1. Ocena rozwiązań prawnych	203
2. Wnioski legislacyjne Głównego Inspektora Pracy	213
3. Opiniowanie projektów aktów prawnych	215
XI. PODSUMOWANIE I WNIOSKI	217
ZAŁĄCZNIKI	227

Spis wykresów

Wykres 1.	Struktura przeprowadzonych kontroli (wg wielkości zatrudnienia)	17
Wykres 2.	Struktura przeprowadzonych kontroli (wg sekcji PKD)	17
Wykres 3.	Zakres przedmiotowy najczęściej wydawanych decyzji dot. bhp	18
Wykres 4.	Zakres przedmiotowy najczęściej wydawanych wniosków w wystąpieniach	22
Wykres 5.	Zakres przedmiotowy najczęściej wydawanych poleceń	23
Wykres 6.	Zakres przedmiotowy najczęściej stwierdzanych wykroczeń przeciwko prawom pracownika	24
Wykres 7.	Struktura zastosowanych środków prawnych w związku ze stwierdzonymi wykroczeniami	24
Wykres 8.	Zakres przedmiotowy zawiadomień prokuratury	25
Wykres 9.	Podmioty zgłaszające skargi	27
Wykres 10.	Problematyka zgłaszanych skarg	27
Wykres 11.	Podmioty zgłaszające się po porady	28
Wykres 12.	Problematyka udzielonych porad	28
Wykres 13.	Przedmiot zgłaszanych żądań	31
Wykres 14.	Opinie w sprawie lokalizacji pomieszczeń stałej pracy poniżej poziomu otaczającego terenu	33
Wykres 15.	Opinie w sprawie zastosowania w pomieszczeniach stałej pracy oświetlenia wyłącznie elektrycznego	34
Wykres 16.	Wybrane dane z działalności PIP w latach 2010–2012	38-41
Wykres 17.	Poszkodowani w zbadanych przez PIP wypadkach – wg podstawy świadczenia pracy w latach 2010–2012	45
Wykres 18.	Poszkodowani w zbadanych przez PIP wypadkach – wg stażu pracy w zakładzie w latach 2010–2012	46
Wykres 19.	Poszkodowani w zbadanych przez PIP wypadkach zaistniałych w 2012 r. – wg wykonywanych zawodów	47
Wykres 20.	Poszkodowani w zbadanych przez PIP wypadkach ze skutkiem śmiertelnym zaistniałych w 2012 r. – wg wykonywanych zawodów	47
Wykres 21.	Poszkodowani śmiertelnie w zbadanych przez PIP wypadkach zaistniałych w 2012 r. – wg sekcji PKD	48
Wykres 22.	Poszkodowani ogółem w zbadanych przez PIP wypadkach zaistniałych w 2012 r. – wg wydarzeń niebezpiecznych	48
Wykres 23.	Poszkodowani śmiertelnie w zbadanych przez PIP wypadkach zaistniałych w 2012 r. – wg wydarzeń niebezpiecznych	49
Wykres 24.	Zbadane przez PIP wypadki śmiertelne zaistniałe w 2012 r. (relacja: wydarzenie – przyczyny)	50
Wykres 25.	Nieprawidłowości dotyczące ustalania przyczyn wypadków oraz określania środków i wniosków profilaktycznych – wg wielkości zatrudnienia	51
Wykres 26.	Tereny budów – naruszenia przepisów	55
Wykres 27.	Budowa i remonty dróg i mostów – naruszenia przepisów	59
Wykres 28.	Czas pracy w budownictwie – naruszenia przepisów	62
Wykres 29.	Wypłata wynagrodzeń i innych świadczeń w budownictwie – naruszenia przepisów	64
Wykres 30.	Przyczyny naruszeń w zakresie wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń w budownictwie	65
Wykres 31.	Struktura decyzji płacowych – wg wielkości zakładów w budownictwie	65
Wykres 32.	Zakłady charakteryzujące się największym nasileniem zagrożeń zawodowych – naruszenia przepisów	69
Wykres 33.	Struktura skontrolowanych zakładów – wg rodzaju i obszaru wykonywanej działalności	72
Wykres 34.	Struktura skontrolowanych zakładów – wg posiadanego taboru	72
Wykres 35.	Prowadzenie pojazdu, odpoczynki i przerwy – skala naruszeń przepisów	73
Wykres 36.	Prowadzenie pojazdu, odpoczynki i przerwy – naruszenia przepisów	73
Wykres 37.	Czas pracy kierowców – naruszenia przepisów	74
Wykres 38.	Podmioty lecznicze – naruszenia przepisów	81
Wykres 39.	Odsetek pracodawców naruszających przepisy o czasie pracy	83
Wykres 40.	Odsetek pracowników, wobec których naruszono przepisy o czasie pracy	84

Wykres 41.	Odsetek pracodawców naruszających przepisy o czasie pracy w sektorze bankowym i zakładach innych branż	85
Wykres 42.	Odsetek pracowników, wobec których naruszono przepisy o czasie pracy w sektorze bankowym i zakładach innych branż	86
Wykres 43.	Przyczyny naruszeń w zakresie wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy	88
Wykres 44.	Struktura decyzji płacowych – wg wielkości zakładów	89
Wykres 45.	Wypłata wynagrodzeń i innych świadczeń w latach 2010–2012	90
Wykres 46.	Wypłata wynagrodzeń i innych świadczeń w sektorze bankowym – naruszenia przepisów	91
Wykres 47.	Przyczyny naruszeń przepisów w zakresie wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy w sektorze bankowym	92
Wykres 48.	Placówki wielkopowierzchniowe – naruszenia przepisów z zakresu prawnej ochrony pracy	94
Wykres 49.	Mniejsze placówki handlu detalicznego – naruszenia przepisów z zakresu prawnej ochrony pracy	95
Wykres 50.	Placówki wielkopowierzchniowe – naruszenia przepisów z zakresu bhp	97
Wykres 51.	Mniejsze placówki handlu detalicznego – naruszenia przepisów z zakresu bhp	98
Wykres 52.	Średnie i duże zakłady – naruszenia przepisów z zakresu prawnej ochrony pracy	100
Wykres 53.	Zakłady nowo powstałe – naruszenia przepisów	103
Wykres 54.	Gospodarowanie odpadami komunalnymi (transport, unieszkodliwianie) – naruszenia przepisów	106
Wykres 55.	Elektrownie wodne – naruszenia przepisów	109
Wykres 56.	Miejsca pracy, w których istnieje możliwość wystąpienia atmosfery wybuchowej – naruszenia przepisów	111
Wykres 57.	Podziemne zakłady górnicze – naruszenia przepisów	115
Wykres 58.	Podmioty gospodarcze świadczące prace w ruchu podziemnych zakładów górniczych – naruszenia przepisów	118
Wykres 59.	Pozyskiwanie i zrywka drewna – naruszenia przepisów	120
Wykres 60.	Dokumentacja powypadkowa, ocena ryzyka zawodowego w małych zakładach, w których wystąpiły wypadki przy pracy – naruszenia przepisów	123
Wykres 61.	Maszyny do przetwórstwa tworzyw sztucznych – naruszenia przepisów	126
Wykres 62.	Zatrudnianie niepełnosprawnych – naruszenia przepisów bhp	132
Wykres 63.	Zakłady pracy chronionej i zakłady aktywności zawodowej – naruszenia przepisów w zakresie ochrony pracy	133
Wykres 64.	Otwarty rynek pracy – zakłady nieubiegające się o opinię PIP – naruszenia przepisów	134
Wykres 65.	Kontrola legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej – naruszenia przepisów	137
Wykres 66.	Podmioty, w których ujawniono zatrudnienie bez potwierdzenia umowy o pracę na piśmie lub niezgłoszenie do ubezpieczenia społecznego – wg wybranych sekcji PKD	138
Wykres 67.	Niezgłoszenie osób wykonujących pracę do ubezpieczenia społecznego – wg wybranych sekcji PKD	139
Wykres 68.	Liczba ujawnionych cudzoziemców, którzy nielegalnie wykonywali pracę w Polsce w latach 2009–2012 – wg wybranych sekcji PKD	148
Wykres 69.	Legalność zatrudnienia cudzoziemców – naruszenia przepisów	149
Wykres 70.	Prawa pracownicze cudzoziemców – naruszenia przepisów	150
Wykres 71.	Agencje zatrudnienia – naruszenia przepisów	154
Wykres 72.	Agencje pracy tymczasowej – naruszenia przepisów	157
Wykres 73.	Pracodawcy użytkownicy – naruszenia przepisów	158
Wykres 74.	Program „Zarządzanie bezpieczeństwem pracy – prewencja wypadkowa” w ocenie pracodawców	172
Wykres 75.	Zarządzanie bezpieczeństwem pracy: najważniejsze efekty programu w obszarze warunków pracy – wg pracodawców	173
Wykres 76.	Odsetek maszyn i urządzeń rolniczych, w których stwierdzono uchybienia w zakresie bezpieczeństwa obsługi	175
Wykres 77.	Motywy udziału pracodawców w programie „Zdobądź dyplom PIP”	179
Wykres 79.	Udział pracowników PIP w szkoleniach – wg grup tematycznych	188
Wykres 80.	Wymiana informacji z urzędami państw członkowskich UE/EOG	198

Spis zdjęć

Kadry ze spotu TV „Szanuj życie! Profesjonaliści pracują bezpiecznie”	167
Prace na wysokości – przed interwencją inspektora PIP i po interwencji	168
Plakat z cyklu „Profesjonaliści pracują bezpiecznie”	169
Plakat adresowany do kierowców zawodowych	170
Poradnik PIP dla pracodawców służący dostosowaniu maszyn do wymagań minimalnych	171
Wizytacje prac polowych	175
Plakat kampanii „Bezpiecznie od startu”	178
Zaproszenie do udziału w programie prewencyjnym	178
Kadry ze spotu TV kampanii „Poznaj swoje prawa w pracy”	180
Statuetki „Mecum Tutissimus Ibis”	181
Uroczystość wręczenia Nagrody im. Haliny Krahelskiej	182
Publikacje z serii wspomagającej prawidłowy dobór środków ochrony indywidualnej	183

Spis map

Mapa 1.	Struktura terytorialna Państwowej Inspekcji Pracy	11
Mapa 2.	Liczba ujawnionych cudzoziemców, którzy nielegalnie wykonywali pracę w Polsce w latach 2009–2012	147

Spis załączników

Załącznik 1.	Ustawy określające kompetencje organów PIP	229
Załącznik 2.	A. Stan osobowy Państwowej Inspekcji Pracy w 2012 r. B. Struktura wieku, wykształcenia oraz staż pracowników PIP	231 231
Załącznik 3a.	Dane statystyczne z działalności Państwowej Inspekcji Pracy w 2012 r. – kontrole i środki prawne (wg sekcji gospodarki narodowej PKD)	232
Załącznik 3b.	Dane statystyczne z działalności Państwowej Inspekcji Pracy w 2012 r. – kontrole i środki prawne (wg wielkości zatrudnienia)	234
Załącznik 3c.	Dane statystyczne z działalności Państwowej Inspekcji Pracy w 2012 r. – kontrole i środki prawne (wg form własności)	235
Załącznik 4a.	Dane statystyczne z działalności Państwowej Inspekcji Pracy w 2012 r. – wykroczenia i przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową (wg sekcji gospodarki narodowej PKD)	236
Załącznik 4b.	Dane statystyczne z działalności Państwowej Inspekcji Pracy w 2012 r. – wykroczenia i przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową (wg wielkości zatrudnienia)	237
Załącznik 4c.	Dane statystyczne z działalności Państwowej Inspekcji Pracy w 2012 r. – wykroczenia i przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową (wg form własności)	238
Załącznik 5.	Poszkodowani w wypadkach przy pracy w sekcjach gospodarki narodowej (dane GUS)	239
Załącznik 6.	Podmioty gospodarcze działające w Polsce w roku 2012 według PKD	241